

BİLGİ SİSTEMLERİ BAĞIMSIZ DENETİM TEBLİĞİ

Hüseyin YURDAKUL

Başuzman

Muhasebe Standartları Dairesi

İstanbul

Nisan 2018

BİLGİ SİSTEMLERİ BAĞIMSIZ DENETİM TEBLİĞİ

- **Dayanak:**
 - Sermaye Piyasası Kanunu'nun 62/2, 72/3 ve 128/1-(c) ve (h) maddeleri
- **Amaç:**
 - Bilgi sistemleri bağımsız denetimi,
 - Bu faaliyette bulunacak bağımsız denetim kuruluşlarının yetkilendirilmesi
 - Denetim sonuçlarının raporlamasına
- **Kapsam:**
 - Sermaye Piyasası Kurumları
 - Borsalar ve Piyasa İşleticileri- Borsa İstanbul A.Ş.
 - Öz Düzenleyici Kuruluşları-TSPB, TDUB
 - Halka Açık Ortaklıklar

BİLGİ SİSTEMLERİ BAĞIMSIZ DENETİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ

• Her Yıl: İlki 2018 Yılı

- Borsalar, piyasa işleticileri ve teşkilatlanmış diğer pazar yerleri
 - Borsa İstanbul A.Ş.
- Merkezi takas kuruluşları, merkezi saklama kuruluşları ve veri depolama kuruluşları
 - İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.
 - Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş.

• 2 Yılda Bir: İlki 2019 Yılı

- Kısmî ve Geniş Yetkili Aracı Kurumlar (Kısmi Yetkili: 15 Geniş Yetkili:53)
- Asgari özsermaye yükümlülüğü 5 Milyon TL'den fazla olan portföy yönetim şirketleri (20)

• 3 Yılda Bir: İlki 2020 Yılı

- Asgari özsermaye yükümlülüğü 5 Milyon TL ve az olan portföy yönetim şirketleri (31)
- Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu A.Ş.

- **İstisna:** Bankalar, Sigorta Şirketleri, Finansal Kiralama, Faktöring ve Finansman Şirketleri kendi özel mevzuatlarına göre hazırlarsa, bu Tebliğ kapsamında sayılacak

• Halka Açık Ortaklıklara Tedrici Olarak Denetim Yükümlülüğü

BİLGİ SİSTEMLERİ BAĞIMSIZ DENETİMİ (1)

- **Bilgi Sistemleri Bağımsız Denetimi:**

- Bilgi sistemleri yönetimi ve işletimi kapsamında yer alan faaliyet, yazılım ve donanım gibi bilgi sistemi unsurları ile bu sistem dâhilinde tesis edilen kontrollerin BSY Tebliğinde düzenlenen bilgi sistemleri yönetim ilkeleri doğrultusunda değerlendirilmesi sonucunda görüş oluşturulması ve rapora bağlanması aşamalarından oluşan süreçtir.

- **Temel Amaç:**

- Bilgi sistemlerinin ve bu sisteme ilişkin iç kontrollerinin BSY Tebliğinde düzenlenen bilgi sistemleri yönetim ilkeleri doğrultusunda uyumluluk, etkinlik ve yeterliliği hakkında görüş oluşturulmasıdır.

- **Denetimde Temel Yaklaşım:**

- Bilgi sistemleri kapsamında incelenecek sistem, faaliyet ve kontrol mekanizmaları, risk odaklı bir bakış açısıyla ve önemlilik kriteri esas alınarak yazılı bir plan dahilinde belirlenir ve denetim görüşüne makul güvence sağlamak için yeterli denetim kanıtı elde edilir.

BİLGİ SİSTEMLERİ BAĞIMSIZ DENETİMİ (2)

• Kriterler:

- Denetim sonucu elde edilen tespitlere konu kontrol zayıflıkları ve eksikliklerini önemlilik kavramına göre tasnif etmede;
 - Kontrol Zayıflığı
 - Kayda Değer Kontrol Eksikliği
 - Önemli Kontrol Eksikliği

• BS Bağımsız Denetim İle Bağımsız Denetim İlişkisi:

- Görüşün "*şartlı*", "*olumsuz*" ya da "*görüş bildirmekten kaçınma*" şeklinde olması durumunda; görüş ve görüşe esas teşkil eden tespitler bağımsız denetçiye yazılı olarak iletilir. Bu hususta sorumluluk denetlenenin yönetim kuruluna aittir.
- Bağımsız denetçi tarafından, bağımsız denetim çalışmalarında kullanılmak üzere bilgi sistemleri ve denetimine ilişkin talep edilen bilgi ve belgelerin, bilgi sistemleri denetçisi tarafından bağımsız denetçiye iletilmesi esastır.

YETKİLENDİRİLECEK KURULUŞLAR

• Koşullar:

- Sermaye piyasasında bağımsız denetimle yetkili kuruluşlar listesinde yer alması
- Bilgi sistemleri bağımsız denetimi faaliyetlerini yürütecek düzeyde yeterli sayı ve nitelikte bilgi sistemleri denetçisi istihdam etmesi
- Yeterli teknik donanım, belge ve kayıt düzenine sahip olması

• Geçici Yetkili Kuruluşlar:

- Geçiş sürecinde Geçici Madde 1 uyarınca BDDK tarafından yetkilendirilmiş bağımsız denetim kuruluşlarına 1 yıllık geçici yetki

• Geçici Yetkili Kuruluşlar:

- Güreli Yeminli Mali Müşavirlik ve Bağımsız Denetim A.Ş.
- KPMG Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.
- DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.
- PwC Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.
- Güney Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.

BS Bağımsız Denetçilere İlişkin Şartlar (1)

• Şartlar:

- Bilgi Sistemleri Bağımsız Denetim Lisans Belgesi veya Bilgi Sistemleri Denetçisi Sertifikasına (CISA) sahip olmak
- Bilgi sistemleri bağımsız denetimi için yeterli mesleki bilgi ve 15 inci maddede belirtilen mesleki tecrübeye sahip olmak
- Türkiye'de yerleşik olmak
- Bazı suçlar için adli sicil kaydının olmaması, Kanunu muhalefet etmemiş olmak, işlem yasaklı olmamak, faaliyet yetki iptaline neden olmamak vb.
- Tam zamanlı görev yapmak

(Denetçi yardımcıları için belge ve tecrübe koşulu bulunmuyor 4 yıllık lisans mezuniyet şartı bulunuyor.)

• Unvanlar:

- Sorumlu bilgi sistemleri başdenetçisi, bilgi sistemleri başdenetçisi, bilgi sistemleri kıdemli denetçisi, bilgi sistemleri denetçisi ve bilgi sistemleri denetçi yardımcısı

• Sorumlu Bilgi Sistemleri Başdenetçisi:

- Kurul tarafından onay gerekli

BS Bağımsız Denetçilere İlişkin Şartlar (2)

• Tecrübe:

- Bilgi sistemleri bağımsız denetimi, profesyonel bilgi sistemleri kontrolü veya güvenliği, bilgi sistemleri geliştirme ve işletimi faaliyetlerinin herhangi birinde ya da birkaçında geçirilen sürelerin toplamı
- CISA, İç Denetçi Sertifikası (CIA) ve bilgi sistemleriyle ilgili alanlarda alınan yüksek lisans derecesi ilave 1 yıl, doktora derecesi ilave 2 yıl

• Sürekli Eğitim:

- Denetçilerinin, yılda en az 20 saat, 3 yılda en az 80 saat BS bağımsız denetimi alanında sürekli eğitim almaları veya vermeleri zorunludur.

• Denetim Ekibi:

- Her bir denetim için en az biri asil ve biri yedek olmak üzere iki kişiden oluşan bir denetim ekibi oluşturulur ve her bir denetim en az bir kişi olmak üzere işin gerektirdiği sayı ve nitelikte denetçilerden oluşan ekip tarafından gerçekleştirilir.

• Etik İlkeler:

- KGK tarafından yayınlanan Bağımsız Denetçiler İçin Etik Kurullar

• Yetkilendirme ve Yetkinin İptali:

BS Bağımsız Denetim Faaliyetlerine İlişkin Yükümlülükler (1)

• Denetlenen:

- Bilgi sistemleri dokümantasyonunu ve bu dokümantasyonla ilgili her türlü kayıt, bilgi, belge, yapı ve sistemlerini denetime uygun ve hazır hale getirmek zorundadır.
- Talep edilen her türlü bilgi ve belgeyi vermekle yükümlüdür.
- Tebliğin 1 numaralı ekindeki formata uygun bilgi sistemlerine ilişkin iç kontrolleri hakkında denetim dönemi itibariyle güvence veren ve yönetim kurulu tarafından onaylanmış olan yönetim beyanını sunmakla yükümlüdür.
- Denetim raporunda ortaya konulan tespitlerin çözümlerine ilişkin taahhütlerini bir aksiyon planı ile karara bağlamak ve uygulamakla yükümlüdür.

BS Bağımsız Denetim Faaliyetlerine İlişkin Yükümlülükler (2)

• Yetkili Kuruluş ve Denetçiler:

- Mesleğin zorunlu kıldığı mesleki ilkelere ve etik ilkelere uymak, bilgi sistemleri içerisinde yer alabilecek riskleri ve zayıflıkları dikkate alarak ve mesleki şüphecilik çerçevesinde bir denetim planı hazırlamak, denetlenene sunmak ve uygulamak, yöneticilerin açıklamalarını yeterli denetim kanıtı olarak kabul etmemek ve denetim raporunu oluşturmak ile yükümlüdür.
- Ortaya çıkan hata ve suiistimaller hakkında denetlenenin yöneticilerine ve denetimden sorumlu komitesine her aşamada yazılı olarak bilgi vermek zorundadır.
- Esas alınan mevzuat hükümlerine uymayan işlemlerin veya olumsuz görüş oluşturmaya veya görüş vermemeye yol açabilecek herhangi bir gelişmenin tespit edilmesi durumunda, denetlenen bunları gidermiş olsa dahi, bu hususun öğrenildiği tarihten itibaren on işgünü içinde bilgi sistemleri denetçisi tarafından Kurul'a yazılı olarak bildirilmesi zorunludur. Kanuna ve diğer kanunlara göre konusu suç teşkil eden hallerde durumun ivedi olarak yetkili mercilere intikali sağlanır ve ayrıca Kurul'a yazılı olarak bilgi verilir.
- Denetçiler, son iki yıl içinde fiilen denetim sürecine katıldıkları denetlenenin yönetim kurulu başkan ve üyeliği, genel müdür, müdür ve yardımcılığı ile önemli karar, yetki ve sorumluluğu taşıyan pozisyonlarda görev alamazlar.

BS Bağımsız Denetim Sözleşmeleri

- **Bilgi Sistemleri Bağımsız Denetim Sözleşmesi Şartı:**
 - Sözleşme, 4 ay içerisinde imzalanır.
 - BDS 210 Bağımsız Denetim Sözleşmesinin Şartları Üzerinde Anlaşmaya Varılması Standardı hükümleri, bilgi sistemleri bağımsız denetim sözleşmesi bakımından kıyasen uygulanır.
 - Sözleşmenin herhangi bir nedenle imzalanamaması halinde, konu en geç durumun ortaya çıktığı tarihi izleyen ilk iş gününde Kurula bildirilir.
- **Rotasyon:**
 - TTK 400/II maddesi, son on yılda 7 yıl
- **Sözleşme Feshi:**
 - Haklı gerekçeler kapsamında Kurul onayı

BS Bağımsız Denetim Plan ve Kanıtlar

- **Denetim Planı:**
 - BDS 300 Finansal Tabloların Bağımsız Denetiminin Planlanması Standardı kıyasen
- **Denetim Teknikleri, Örneklemesi, Kontrol Testi ve Kanıtları:**
 - BDS 500 Bağımsız Denetim Kanıtları Standardı, BDS 520 Analitik Prosedürler Standardı ve BDS 530 Bağımsız Denetimde Örneklemesi Standardı hükümleri, denetim kanıtı, teknikleri ve örneklemesi bakımından kıyasen uygulanır.
 - Bilgi sistemleri kontrollerinin etkin, yeterli ve uyumlu olduğuna dair görüş verilebilmesi için, incelemeye tâbi tutulan tüm kontrollerin, tasarım ve işletiminin etkinlikleri ve uyumluluklarının test edilmesi gerekir.
 - Bilgi sistemleri denetçisi sadece bilgi toplama tekniğini kullanarak elde ettiği denetim kanıtıyla bir kontrolün etkinlik, yeterlilik ve uyumluluğuna ilişkin görüş oluşturamaz.
 - Bilgi sistemleri denetçisi, bir kontrolü test ederken dikkate alacağı zaman boyutunu denetim döneminin bütününe ilişkin görüş oluşturacak şekilde belirler.

Raporlama (1)

• Raporlama Esasları:

- Yeterli ve uygun denetim kanıtlarıyla desteklemek suretiyle kayda değer kontrol eksikliklerini ve önemli kontrol eksikliklerini sınıflandırarak raporlanır.
- Tespit edilen bulgular Tebliğin 2 numaralı ekindeki yönteme göre kodlanır.
- Denetim kanıtlarına dayanılarak sahtecilik, kanuna aykırı uygulamalar, sözleşme ihlali, suiistimal, çift kayıt sistemi veya mükerrer bilgi sistemleri gibi hallerden bir veya birkaçının bulunduğu kanaatine varılırsa, bu hususlara raporda yer verir. Bu hususlar ayrıca yazılı olarak Kurul'a ivedilikle bildirilir.
- Tespit edilen eksiklikler, varsa bunlara ilişkin olarak yapılması planlanan düzeltme çalışmaları ve bu çalışmaların olası sonuçları hakkında denetlenenin görüşlerine raporda yer verir.
- Zayıflığın veya eksikliğin devam durumunu;
 - devam etmektedir,
 - kısmen düzeltilmiştir veya
 - Düzeltilmiştir,şeklinde raporunda ifade edilir.

Raporlama (2)

- **Rapor Formatı:**

- Başlık
- Raporun sunulduğu merci
- Giriş paragrafı
- Denetim çalışmasına ilişkin bilgi
- Denetlenenin bilgi sistemleri hakkında genel bilgi
- Denetlenenin bilgi sistemlerine ilişkin iç kontrol ve iç denetim yapısına ilişkin genel değerlendirme
- Denetçi görüşü
- Kısaltmalar ve sözlük
- Ek veya dipnot dizini

Raporlama (3)

- **Görüş Türleri:**
 - Olumlu
 - Olumsuz
 - Şartlı
 - Görüş Bildirmekten Kaçınma
- **Rapor Örnekleri Tebliğin 3-4-5-6 numaralı ekleri**
- Raporlar, sorumlu bilgi sistemleri denetçisinin imzalaması ile kesinleşir.
- İmzalanan günü izleyen ilk iş günü mesai bitimine kadar denetlenen yönetim kurulu başkanlığına teslim edilir.
- Yönetim kurulu, en geç 5 iş günü içinde raporun kabulüne ilişkin kararıyla birlikte Kurula gönderir.
- Raporlar, ilgili denetim döneminin bitimini müteakip 30 gün içinde Kurula gönderilmesi gerekmektedir.

TEŞEKKÜRLER...